

(Време: 18.11.2010.)

Када се на једном месту наброје сви послови и везе Вилијама Монтгомерија, чак и када се намерно заобиђу по београдској чаршији нашироко препричавани таблоидни скандали, очигледно је да је ту превише у најмању руку чудних веза, са још чуднијим, односно контроверзнијим људима, да је некада заиста тешко схватити ко је ту коме савезник, а ко непријатељ, ко коме ради о глави и шта је чији интересе.

Када неко напише књигу, нађе издавача и када се излазак те књиге приближи, једино што још треба урадити јесте – кренути у медијску офанзиву. Тим путем кренуо је и бивши амбасадор Сједињених Америчких Држава у Србији, Вилијам Монтгомери. Два дана пре него што је његова књига *Кад овације утихну* (поднаслов: Сећања последњег америчког амбасадора у Југославији: Борба са демократском транзицијом) представљена на Факултету политичких наука, у београдским листовима објављена су два интервјуа са Монтгомеријем. Он је у дневном листу "Пресс", супротно очекивањима од једног "доброг познаваоца Балкана", како је окарактерисан на промоцији књиге, изнео много општих места и тврдњи за које, по сопственом признању, нема доказе, али има утисак.

Тако је, на пример, са читаоцима "Пресса" поделио свој утисак о томе да убиство премијера Зорана Ђинђића нема политичку позадину, да је америчка администрација још 1992. године препознала Косово као могућу неуралгичну тачку на Балкану, па је Милошевић упозорен да ће САД у том случају реаговати, да је преломни тренутак за независност Косова био март 1999. године, те да је ниво корупције у Србији висок и да ће политичка стабилност бити проблематична све док се земља економски не стабилизује. У интервјуу који је дао недељнику "Печат", Монтгомери се мање освртао на период пре пада Милошевића. Већу пажњу је посветио општепознатим оценама да је Зоран Ђинђић био динамичан и харизматичан, а Војислав Коштуница склон поштовању прописа. На већину интригантнијих новинарских питања, попут оног о томе која је земља чланица НАТО-а пружила уточиште Љубиши Бухи Чумету, Монтгомери је једноставно

одговорио да не зна или да не жели да одговори. Много је речитији, опет, био када је реч о изношењу утисака без доказа, па је тако открио да му се чинило да је Зоран Ђинђић искрено фасциниран Милорадом Улемекком Легијом, као и да између Ђинђића, Чедомира Јовановића и Љубише Бухе Чумета постоји дубоко познанство.

ЗВИЖДУК И ХАРМОНИКА: Само дан након што су објављени интервјуи "Прессу" и "Печату", Монтгомери се појавио у "Београдској арени" на прослави другог рођендана Српске напредне странке, што је изненадило само оне који не знају да је бивши амерички амбасадор сасвим дипломатски склон одржавању пријатељских односа "на све чет'ри стране". Упркос недавном заокрету који је врх ове странке начинио ка европским и, уопште, западним вредностима, њихове присталице су, у име прошлих, не тако давних дана, када су Америка и Европа за њих биле симбол свег зла које се на Србију обрушило, Монтгомерија – извиждале. Звиждук су покрили звуци музике ансамбла "Врело" и хармонике Мирољуба Аранђеловића Кемиша, а коначно утихнули након изјаве Александра Вучића да није домаћински ни напредњачки обичај да се звижди гостима.

Откуд Вилијам Монтгомери на прослави рођендана Српске напредне странке? Осим њега, тамо су се нашли амбасадори готово свих земаља које имају дипломатска представништва у Београду, укључујући и амбасадоре САД, Француске, Немачке и Велике Британије. Монтгомери је ипак бивши дипломата, и то један од оних за чијег су мандата у Београду управо данашњи напредњаци, тада још увек неререформисани радикали, бацали дрвље и камење. Међутим, трагови наклоности америчког дипломате према лидеру напредњака Томиславу Николићу могли су се наслутити још 2007. године, када је, након парламентарних избора и усред кризе око формирања владе, Николић провео неколико дана на функцији председника Скупштине Србије. "Николићево последње краткотрајно бивствовање на државној функцији иде у прилог тези да су се радикали у последњих седам година понашали мање-више демократски", написао је Монтгомери у мају 2007. у својој колумни "Поглед из Цавтата" у дневнику "Данас": "У свакој прилици Николић се понашао у складу са демократским принципима – приликом свог избора и онда када је поднео оставку на ту функцију, и није вршио опструкцију у парламенту приликом формирања сада владајуће коалиције."

ТИМ СНОВА: Медијска офанзива у коју је Монтгомери кренуо последњих недеља, сасвим извесно мотивисана је изласком његове књиге. Међутим, од садржаја књиге, у којој заправо и нема ничега новог и до сада непознатог, много су интригантније изјаве које бивши амерички амбасадор даје о тренутној политичкој и геополитичкој ситуацији на Балкану. Мало је оних којима није зазвучао као да је Милорада Додика лично питао шта да изјави, након што је 25. октобра у дневном листу "Данас" изашао интервју у ком се Монтгомери залаже за поделу Босне и Херцеговине и изражава чуђење над тим што међународна заједница не дозвољава Републици Српској да одржи референдум о

независности. Ову тезу додатно је појачао гостујући на сарајевској ТВ 1 где је рекао да је "распад Босне и Херцеговине неизбежан".

У време када су реакције на Монтгомеријеву изјаву биле на врхунцу, у медијима се појавило нешто што може, али и не мора да има везе са његовим залагањем за независну Републику Српску. Политиколог и професор на катедри за југоисточне европске студије на Универзитету у Грацу, Флоријан Бибер, објавио је на свом блогу текст који су пренели босански портал Бука.цом и београдске Е-новине. У свом блогу, Бибер пише о томе како га је имејлом контактирао представник "Хилл анд Кноултон", једне од највећих међународних лоби и ПР компанија, на тему "како кључни људи у Великој Британији виде Босну и Републику Српску". "Читајући између редова, брзо сам схватио кога то занима моје мишљење, дакако – Владу РС", каже Бибер: "Мислим да је неозбиљно трошити новац пореских обвезника РС на велике међународне лоби фирме. Међу клијентима бриселске канцеларије Х&К нема ни једне владе државе или региона. Компанија заступа само велике компаније као што су Унилевер, Јахоо и ХП. Интересантно је да Х&К такође заступа Делта Холдинг. У Великој Британији, у регистру удружења професионалних политичких консултаната, наводи се Хилл анд Кноултон и само се спомиње да је РС била комерцијални клијент тој компанији у периоду од 1. септембра до 1. новембра 2009. године. Од 1. марта 2009. године па до последњих извештаја закључно са августом ове године, Сингапур и РС су једине две владе које ова компанија заступа."

Директне везе између Монтгомерија и лоби фирми нема, међутим, о његовим наводним пријатељским, али и непријатељским везама са различитим великим лоби кућама одавно се прича (не само) по београдској чаршији. Осим тога, бивши амбасадор је уједно и човек са разрађеним пословима на Балкану, па упућени кажу да је за потпуно разумевање његових изјава потребно пажљиво испратити траг новца. Тако је, рецимо, у октобру 2003. године, Влада Србије ангажовала консултантску кућу "Барбур Грифит енд Роџерс Инкорпорејтед" (БГР) (видети "Време" бр. 665), како би заступала интересе Србије у Вашингтону, мимо Амбасаде САД у Београду на чијем је челу тада био Монтгомери, у то време у оштром сукобу са тадашњим потпредседником Владе Чедомиром Јовановићем. Фирму "Барбур Грифит енд Роџерс Инкорпорејтед" у Београду је заступао Јован Ковачић, бивши новинар и некадашњи функционер ОЕБС-а. Занимљив моменат који додатно компликује причу о Вилијаму Монтгомерију и његовим балканским везама јесте да је у исто време док је Ковачић радећи за БГР заправо био ангажован на пословима који су директно супротстављени интересима Вилијама Монтгомерија, његова супруга Јагода заједно са Монтгомеријевом супругом Лин водила хуманитарну организацију "Дреам Тeam". Осим тога, а и да све буде још компликованије, према неким изворима, БГР је у то време имао још једног клијента, који је данас у добрим односима са Монтгомеријем – Српску радикалну странку, на чијем је челу, у одсуству Војислава Шешеља, био Томислав Николић.

БИЗНИС ПЛАН: Некадашњи амбасадор САД у Бугарској, Хрватској, а потом и у Србији, Вилијам Монтгомери, након што је окончао дипломатску каријеру, није се вратио у САД. Он и супруга Лин преселили су се прво у Цавтат у Хрватској, одакле је Монтгомери наставио контакт са Србијом пишући колумну у "Данасу", а Лин је тамо градила универзитетску каријеру, чији ће врхунац ипак достићи у Србији, 2006. године када је постављена за деканку Академије за дипломатију и безбедност, чији је власник био Орхан Драгаш, човек живописне биографије и још живописније каријере (најпознатији је случај касније повучене оптужбе Уједињених нација против Драгаша, која каже да је кршио ембарго шверцујући оружје у Либерии). Немогуће је говорити о Монтгомеријевим везама са Хрватском, а не поменути његово пријатељство са убијеним власником листа "Национал" Ивом Пуканићем. Најпознатија тековина тог пријатељства јесте чувена дуванска афера из 2001. када је "Национал" објављивао фељтон у ком су Мило Ђукановић и Зоран Ђинђић оптуживани за умешаност у шверц цигарета. Према писању више медија из тог периода, а и касније, Пуканића је тадашњи амбасадор Монтгомери, из својих разлога, почео да снабдева поверљивим обавештајним подацима о Милу Ђукановићу и његовим пословима са цигаретама. Те податке је у Загреб из Београда носио Габриел Ескобар из београдске амбасаде, а на основу свакодневних телефонских разговора Пуканића с једне и брачног пара Монтгомери с друге стране. Према тумачењима, Монтгомеријев мотив био је политички: да Стејт департмент увери како је у стању да спречи распад СР Југославије тако што ће препастаи Ђукановића "поверљивим" подацима о његовим пословима.

Ове године, брачни пар Монтгомери вратио се у Србију и настанио у београдском насељу Неимар. Оно што их веже за Београд јесте, наравно, бизнис. А ту опет долазе до изражаја пријатељства и пословна партнерства овог брачног пара. Наиме, према подацима Агенције за привредне регистре, Вилијам и Лин Монтгомери уписани су као власници по 15 одсто капитала предузећа Страцон Сецуриту, привредног друштва за безбедност и консалтинг. Већински власник са уделом од 62 одсто капитала у овом предузећу јесте Градимир Налић, бивши саветник Војислава Коштунице. Међу клијентима ове фирме, према подацима са њиховог сајта, налазе се Српска банка, Комерцијална банка, Дунав осигурање, неколико продавница звучних имена лоцираних у ТЦ Делта Циту на Новом Београду, али и државне институције, као што су: Агенција за привредне регистре у Београду и Новом Саду, Дирекција за имовину Србије, Градско саобраћајно предузеће Београд, Канцеларија за придруживање Европској унији, Комесаријат за избеглице, Управа за дуван и Управа за заједничке послове.

Вероватно најинтригантније пословно партнерство брачног пара Монтгомери јесте оно са Гораном Матићем, озлоглашеним савезним министром за информисање и функционером Југословенске удружене левице Мирјане Марковић. У јуну ове године, Матић је дао интервју за дневни лист "Ало" у ком је рекао да се данас бави

"консалтингом у иностранству, у централној и источној Европи, али и на Блиском истоку". Регистар привредних субјеката Агенције за привредне регистре каже да је Горан Матић власник удела од 33 одсто у предузећу "MCM & Асоциатес". Као делатност ове фирме наведене су "консултантске активности у вези са управљањем и осталим пословањем". Скраћеница "MCM" открива друго двоје власника, јер је пуно име фирме "Монтгомеру Садлер Матић & асоциатес". Власница других 33 одсто предузећа је Лин Монтгомери, а преосталих 34 одсто води се на име Брента Родерика Садлера, некада новинара ЦНН-а и некадашњег дописника са ових простора, иначе ожењеног Српкињом.

Када се на једном месту наброје сви послови и везе Вилијама Монтгомерија, чак и када се намерно заобиђу по београдској чаршији нашироко препричавани таблоидни скандали, очигледно је да је ту превише у најмању руку чудних веза, са још чуднијим, односно контроверзнијим људима, да је некада заиста тешко схватити ко је ту коме савезник, а ко непријатељ, ко коме ради о глави и шта је чији интерес. Један од саговорника "Времена" покушао је да разбистри утисак о лику и делу Вилијама Монтгомерија речима да само треба пратити траг новца. Али, како рече сам Монтгомери, то је само утисак, без доказа.